

Satversmes tiesa

Kopsavilkums

Lieta Nr. 2024-03-03

03.01.2025.

Satversmes tiesa 2024. gada 4. decembrī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2024-03-03 “Par Ministru kabineta 2014. gada 21. janvāra noteikumu Nr. 50 “Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi” 113. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai”.

Lietā tika vērtēta tiesību norma, kas noteic, kā aprēķināms patvaļīgi patērētās elektroenerģijas daudzums.

Lietā tika ierosināta pēc Rīgas pilsētas tiesas pieteikuma. Tajā norādīts, ka apstrīdētajā normā noteiktā metode bez uzskaites patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanai esot netaisnīga, jo patērētās elektroenerģijas daudzums netiekot noteikts iespējami tuvu faktiski patērētajam. Līdz ar to apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežojot tiesības uz īpašumu. Turklāt Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, esot arī pārkāpis likumdevēja doto pilnvarojumu.

Pirmkārt, Satversmes tiesa atzina, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, ir rīkojies Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ietvertā pilnvarojuma robežās. Minētais pilnvarojums ietver tiesības detalizēt elektroenerģijas tirgus dalībnieku tiesības un pienākumus visā elektroenerģijas tirdzniecības un piegādes procesā, kā arī norēķinos par saņemtajiem pakalpojumiem. Tiesa arī uzsvēra, ka enerģētikas nozare ir tāda nozare, kurā nepieciešams reglamentēt daudzus tehniska rakstura jautājumus atbilstoši elektroenerģijas apgādes infrastruktūras attīstības pakāpei un sabiedrības vajadzībām. Līdz ar to likumdevēja noteiktais pilnvarojums konkrētās tiesību nozares tehniskā rakstura dēļ var būt plašs un salīdzinoši abstrakts.

Otrkārt, Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētā norma attiecināma uz gadījumiem, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir apzināti iejaucies komercuzskaites mēraparāta darbībā vai izveidojis pieslēgumu pirmsuzskaites ķēdēm, lai izmantotu elektroenerģiju bez maksas. Atbilstoši apstrīdētajai normai

patvaļīgi izlietotās elektroenerģijas daudzums tiek aprēķināts par laikposmu līdz vienam gadam pēc pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā. Tādējādi izlietotās elektroenerģijas daudzums tiek prezumēts un sistēmas operators ir atbrīvots no pienākuma pierādīt tam nodarīto zaudējumu apmēru.

Treškārt, Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētajā normā noteiktā patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanas metode ir taisnīga. Lai gan liela daļa elektroenerģiju patērējošo elektroietaišu parasti netiek darbinātas visu 24 stundu garumā, sistēmas operatoram nav iespējas noskaidrot, kādas elektroenerģiju patērējošās elektroietaisies pievienojumam pieslēgtas un cik ilgi diennakts 24 stundu periodā tās izmantotas. Turklāt sistēmas operatoram faktiski nav iespējas noteikt pat aptuvenu pārkāpuma turpināšanās periodu, tādēļ tiek pieņemts, ka pārkāpums varētu būt ildzis vienu gadu. Tomēr gadījumos, kad ir pierādījumi par to, ka lietotājs elektroenerģiju ir prettiesiski patērējis nevis veselu gadu, bet īsāku laika periodu, sistēmas operatoram ir iespēja un vienlaikus arī pienākums veikt aprēķinu par īsāku laikposmu. Tādējādi sistēmas operators var noteikt zaudējumu apmēru salīdzinoši tuvu to faktiskajam apmēram. Līdz ar to apstrīdētajā normā paredzētā metode nodrošina ekonomisko ekvivalenci un individualizācijas principa ievērošanu.

Ievērojot minēto, Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. pantam, 105. panta pirmajiem trim teikumiem, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.